

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ UKMERGĖS RAJONO SAVIVALDYBĘ, LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO KANCELIARIJĄ IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJĄ

2022-09-16 Nr. 4D-2022/2-645
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje buvo gautas X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundą (toliau vadinama – Skundas) dėl Ukmergės rajono savivaldybės (toliau vadinama ir – Savivaldybė) administracijos atsakingų pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus jos 2022-04-29 kreipimąsi, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), neteikiant atsakymo į jos 2022-04-19 kreipimąsi.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, Pareiškėja nurodo (prašo):

2.1. „Aš informacijos apie VRP [valstybės remiamų pajamų dydis] nesu prašiusi. Prašau išsireikalauti mano prašomą informaciją“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Niekas neatsako pagal įstatymų nustatytą terminą“;

2.3. „Nėra pateiktas atsakymas. Prašau išsireikalauti tinkamą, aiškų atsakymą.“

3. Su Skundu ir Skundo papildymo dokumentais, be kita ko, pateikta:

3.1. Savivaldybės administracijos 2022-05-27 raštas Nr. (3.9) 18-2443, adresuotas Pareiškėjai (kopija) (nurodoma, jog atsakoma į 2022-05-02 prašymą), kuriame rašoma:

3.1.1. „Administracija, atsakydama į jūsų teiginį (citos kalba netaisyta), informuoja, kad VRP (valstybės remiamų pajamų dydis) nėra išmoka, o tik atskaitos taškas, kuriuo remiantis apskaičiuojamos socialinės paramos išmokos ir kitos kompensacijos. VRP (valstybės remiamų pajamų dydis) yra patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. lapkričio 5 d. nutarimu Nr. 1206 „Dėl socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių dydžių patvirtinimo“ (suvestinė redakcija nuo 2022-01-01)“;

3.1.2. „[...] nuo socialinio būsto nuomos mokesčio asmenys gali būti atleidžiami tik Ukmergės rajono savivaldybės tarybos sprendimu, kuris gali būti priimamas remiantis Ukmergės rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimo Nr. 7-212 „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos mokesčių dydžio apskaičiavimo, surinkimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 7 ir 8 punktais“;

3.1.3. „Nesutinkant su šiuo atsakymu, per vieną mėnesį nuo jo gavimo dienos galite skųsti savivaldybės administracijos direktoriui (Kęstučio a. 3, Ukmergė), Lietuvos administracinių

ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, Vilnius) arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, Vilnius“;

3.2. Pareiškėjos 2022-04-19 kreipimasis „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės tarybos sprendimo „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos mokesčio dydžio apskaičiavimo, surinkimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, adresuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kuriame rašoma:

3.2.1. „Pagal Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 21 str. 2 d. (galiojanti suvestinė [redakcija]), „savivaldybės taryba savivaldybės biudžeto sąskaita privalo sumažinti socialinio būsto nuomos mokesčių arba atleisti nuo šio mokesčio, jeigu asmens (šeimoms atveju – visų šeimos narių) vertinamos pajamos, tenkančios vienam asmeniui (šeimos atveju – vienam šeimos nariui) per mėnesį, neviršija 1,5 VRP dydžio, jeigu savivaldybės taryba nenustato didesnės vertinamų pajamų, tenkančių vienam asmeniui (šeimos atveju – vienam šeimos nariui) per mėnesį, ribos“;

3.2.2. „Ukmergės rajono savivaldybės taryba savo sprendimu „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos mokesčio dydžio apskaičiavimo, surinkimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2019 m. gruodžio Nr. 7-212) nustatė mažesnes vertinamų pajamų, tenkančių vienam asmeniui (šeimos atveju – vienam šeimos nariui) per mėnesį, ribas“;

3.2.3. „Niekas tokių pajamų Lietuvoje negauna pagal įstatymą, o būtent, tarybos sprendimo 7 punktą“;

3.2.4. „7. Savivaldybės taryba savivaldybės biudžeto sąskaita atleidžia nuo socialinio būsto nuomos mokesčio, jeigu asmens (šeimos atveju – visų šeimos narių) vertinamos pajamos, tenkančios vienam asmeniui (šeimos atveju – vienam šeimos nariui) per mėnesį, neviršija 1 VRP dydžio ir jei jie yra:

7.1. asmenys, kuriems nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir šeimos, kuriose yra tokių asmenų; [...];

7.3. asmenys (šeimos), sulaukę senatvės pensijos amžiaus, kuriems (šeimos atveju – vienam iš šeimos narių) nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis ir šeimoje nėra darbingo amžiaus asmenų.

O socialiai remtiniams (žemiau skurdo ribos esantiems) tik 10% ar 20% ? Benamystės, bado ir skurdo skatinimas? Už skolas žmonės išmetami į gatves...“;

3.2.4. „Prašu ištirti minėtą Ukmergės tarybos sprendimą ir išvadą pateikti man.“

3.3. Pareiškėjos 2022-04-29 kreipimasis „Dėl VRP išmokos“, adresuotas Savivaldybės administracijai ir Neįgaliųjų reikalų departamentui prie SADM (kopija), kuriame rašoma:

3.3.1. „Prašu nurodyti, kurie teisės aktai (įstatymai, nutarimai, įsakymai ir t. t.) reglamentuoja 1 VRP išmoką:

1. asmenims, kuriems nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir šeimoms, kuriose yra tokių asmenų;

2. asmenims (šeimoms), sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kuriems (šeimos atveju – vienam iš šeimos narių) nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis ir šeimoje nėra darbingo amžiaus asmenų“;

3.3.2. „[...] nes tik gaunant 1 VRP išvardinti asmenys, šeimos yra atleidžiami nuo socialinio būsto nuomos mokesčio“.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 ir 20 straipsniais, Seimo kontrolierė dėl Pareiškėjos Skunde nurodytų aplinkybių kreipėsi į Savivaldybės administraciją, Prezidento kanceliariją ir Vyriausybės kanceliariją.

4.1. Iš Savivaldybės administracijos pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

4.1.1. „Pareiškėjai į 2022-04-29 kreipimąsi buvo atsakyta (pridedamas rašto nuorašas bei Pareiškėjos kreipimosi kopija)“;

4.1.2. „[...] Pareiškėja per 2022 m. 7 mėn. yra pateikusi kreipimusis 63 įvairiais klausimais, todėl atsakymai į juos pagal kompetenciją bei laikantis terminų dažniausiai būna sudedami į vieną bendrą atsakymą papunkčiui, nurodant „atsakyta į“. Pareiškėja nėra patenkinta gautais atsakymais, nes jie jai nėra palankūs ar naudingi. Administracijai atsakingai išnagrinėjus klausimus ir pateikus aiškius, išsamius atsakymus, pakartotinai jie nenagrinėjami ir į tokio paties pobūdžio klausimus atsakoma, kad „jums buvo atsakyta tada ir tokiu raštu bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (pasirinktinai) punktais [kreipimasis] pakartotinai nebus nagrinėjamas“;

4.1.3. „[...] Pareiškėja į Savivaldybę niekada nesikreipė dėl aukščiau nurodyto teisės akto [Aprašo] išaiškinimo, o būtent dėl 1 VRP ir 1,5 VRP“;

4.1.4. „[...] vadovaujantis Įstatymo [Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas] nuostatomis, savivaldybė galėjo rinktis, kurią nuomos mokesčio lengvatą taikyti – sumažinimą arba atleidimą. Pasirinkus nuomos mokesčio dydžio sumažinimą, kuris yra taikomas esant 1,5 VRP, atskiroms asmenų grupėms buvo sudaryta galimybė taikyti didesnę lengvatą – atleidimą nuo nuomos mokesčio. Šiuo atveju vertinamų pajamų, tenkančių vienam asmeniui (šėimos atveju – vienam šėimos nariui) per mėnesį, riba buvo nustatyta 1 VRP“;

4.1.5. „[...] Pareiškėja piktybiškai nevykdo įsigaliojusio Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės teismo rūmų sprendimo, taip pat įsigaliojusi 2021-11-18 Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės teismo rūmų nutartis dėl priverstinio iškeldinimo, ir neatlaisvina savivaldybės būsto“;

4.2. Iš Prezidento kanceliarijos pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

4.2.1. „Iš Pareiškėjos 2022 m. balandžio 29 d. kreipimosi turinio matyti, kad ji siunčia informaciją „susipažint“, minėtas kreipimasis neturi prašymo ar skundo požymių, kreipimesi galimai išsakyta nuomonė dėl Ukmergės rajono savivaldybės administracijos darbo. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“, 33 punkte nustatyta, kad asmens kreipimasis, kuris pateiktas Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nurodytais būdais, kuris neturi prašymo ar skundo požymių ir kuriame išdėstoma asmens nuostata tam tikru klausimu, pranešama apie institucijos veiklos pagerėjimą ar trūkumus, pateikiami pasiūlymai, kaip pagerinti institucijos veiklą, atkreipiamas dėmesys į tam tikrą situaciją ar padėtį, turi būti priimtas, užregistruotas ir įvertintas jo turinys, su juo turi būti susipažindintas institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, tačiau į jį nėra atsakoma, jei institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenusprendžia kitaip. Šiuo atveju buvo priimtas sprendimas informuoti Pareiškėją, kad su jos pateikta informacija susipažinta, Pareiškėjai, kartu atsakant ir į kitus jos kreipimusis, Prezidento kanceliarijos Asmenų aptarnavimo skyriaus 2022 m. gegužės 20 d. raštu Nr. (1D-1410)-2D-1982 išsiųstas atsakymas „Dėl Jūsų kreipimūsi“ (pridedama);

4.2.2. „Pareiškėja nuolat kreipiasi į Prezidento kanceliariją jau ne vienerius metus. Vien tik nuo 2022 m. pradžios iki šio rašto išsiuntimo dienos Pareiškėja kreipėsi jau 23 kartus (2021 m. Pareiškėja kreipėsi į Prezidento kanceliariją 88 kartus). Dažnais atvejais Pareiškėjos kreipimaisi būna kartotiniai arba nesuprantamo, nekonkretaus, deklaratyvaus pobūdžio, pažeidžiantys etiketo ir geros moralės normas. Prezidento kanceliarijos nuomone, Pareiškėja piktnaudžiauja jai suteiktomis teisėmis kreiptis į institucijas“

4.2.3. „Prezidento kanceliarijos Asmenų aptarnavimo skyriaus raštais Pareiškėja daug kartų buvo informuota apie Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir kituose įstatymuose nustatytus Lietuvos Respublikos Prezidento institucijos įgaliojimus ir Prezidento kanceliarijos kompetenciją, apie Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu įtvirtintą savivaldybių veiklos priežiūrą bei savivaldybės institucijų ir valstybės tarnautojų aktų ar veiksmų, pažeidžiančių gyventojų teises,

apskundimo tvarką. Pareiškėjai taip pat buvo suteikta informacija apie teisę skusti Vyriausybės atstovų įstaigos sprendimus Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka, apie Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu reglamentuojamą asmens teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą arba veiksma (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus. Pareiškėjai buvo teikiama ir kita informacija atsižvelgiant į jos kreipimuose keliamus klausimus“;

4.3. Iš Vyriausybės kanceliarijos pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

4.3.1. „[...] 2022 m. balandžio 19 d. pareiškėjos kreipimasis „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės tarybos sprendimo „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos mokesčio dydžio apskaičiavimo, surinkimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2019 m. gruodžio Nr. 7-212“ Vyriausybės kanceliarijoje nebuvo gautas. Dėl šios priežasties papildomai komentuoti pareiškėjos skunde nurodytų aplinkybių taip pat neturime galimybės“;

4.3.2. „Pareiškėja tiek 2021 m., tiek 2022 m. ne kartą kreipėsi į Vyriausybės kanceliariją įvairiais klausimais, tarp jų ir susijusiais su Ukmergės rajono savivaldybės kompetencija ir sprendimais, pvz.: dėl teisės į paramą būstui įsigyti ar nuomoti, atsižvelgiant į asmens ar šeimos gaunamas pajamas, dėl socialinės pašalpos skyrimo, dėl Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo ir su juo susijusių Ukmergės rajono savivaldybės tarybos sprendimų išaiškinimo. Atsakydami į minėtus paklausimus (pridedame susirašinėjimo pavyzdį), pateikėme pareiškėjai susijusią informaciją, paaiškinome skirtingas institucijų kompetencijas, klausimus, kurie nebuvo priskirti Vyriausybės kanceliarijos kompetencijai, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, persiuntėme nagrinėti kompetentingam subjektui ir, taikydami gerąsias viešojo administravimo praktikas, apie tai informavome pareiškėją.“

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

5. Su Skunde nurodytomis aplinkybėmis susijusios teisės aktų nuostatos:

5.1. Seimo kontrolierių įstatymo:

5.1.1. *2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos*

„1. Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai. [...]“;

5.1.2. *4 straipsnis. Pagrindiniai Seimo kontrolierių veiklos principai*

„Seimo kontrolieriai savo veikloje vadovaujami šiais principais: [...] 5) nešališkumo ir teisingumo. Seimo kontrolieriai vienodai (lygiai teisingai) gina visus žmones, nepaisant jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, religinių įsitikinimų ar politinių pažiūrų. Seimo kontrolieriai savo veikloje yra objektyvūs ir teisingi; 6) proporcingumo. Seimo kontrolieriai, gindami žmogaus teises ir laisves, siekia išlaikyti pusiausvyrą tarp asmens privačių ir visuomenės interesų, gindami konkretaus asmens teises ir laisves – nepažeisti kitų žmonių teisių ir laisvių; [...]“;

5.1.3. *12 straipsnis. Seimo kontrolierių tiriama skundai*

„1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. 2. Seimo kontrolieriai netiria Respublikos Prezidento, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), valstybės kontrolieriaus, Konstitucinio Teismo bei kitų teismų teisėjų veiklos, savivaldybių tarybų (kaip kolegialių institucijų) ir žvalgybos institucijų veiklos. [...]“;

5.1.4. 22 straipsnis. Seimo kontrolieriaus sprendimai

„1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą: 1) pripažinti skundą pagrįstu; 2) atmesti skundą; 3) nutraukti skundo tyrimą. [...]“

5.2. Viešojo administravimo įstatymo:

5.2.1. 1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir taikymas

„1. Šis įstatymas nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; ūkio subjektų veiklos priežiūros pagrindines nuostatas; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. [...]“

5.2.2. 2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

„10. Prašymas – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus. [...]“

5.2.3. 3 straipsnis. Viešojo administravimo principai

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...] 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]“

5.2.4. 11 straipsnis. Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas

„Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu:

1) nėra galimybės prašymą ar skundą teikiančią asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą;

2) jis grindžiamas akivaizdžiai tikrovės neatitinkančiais faktais arba jeigu jo turinys nekonkretus ir nesuprantamas ir dėl to viešojo administravimo subjektas negali tokio prašymo ar skundo išnagrinėti;

3) paaiškėja, kad dėl to paties klausimo atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą;

4) paaiškėja, kad skundą dėl to paties klausimo pradėjo nagrinėti išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija ar teismas;

5) nuo skunde nurodytų pažeidimų paaiškėjimo asmeniui dienos iki skundo padavimo dienos yra praėję daugiau kaip 6 mėnesiai;

6) prašymas ar skundas viešojo administravimo subjektui pateiktas ne pagal kompetenciją.“

5.3. Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo:

5.3.1. 2 straipsnis. Vyriausybės atstovas

„1. Vyriausybės atstovas yra Vyriausybės skiriamas valstybės pareigūnas, atliekantis savivaldybių veiklos administracinę priežiūrą, tai yra prižiūrintis, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus. [...]“

5.3.2. 7 straipsnis. Vyriausybės atstovo įgaliojimai

„1. Prižiūrėdamas, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus, Vyriausybės atstovas:

1) tikrina, ar savivaldybės administravimo subjektų teisės aktai neprieštarauja įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems su įstatymų įgyvendinimu susijusiems centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtiems teisės aktams (toliau – Vyriausybės nutarimai); [...].“

5.4. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875, nustatyta:

45 punktas – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: 45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; 45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualiu klausimu atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; 45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka; 45.4. į prašymą, nenurodytą Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

6. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

Konstitucinis Teismas 2008-10-30 nutarime konstatavo:

„[...] [...] valstybės institucijos, priimdamos sprendimus [...], privalo laikytis Konstitucijos normų ir principų ir jokiomis aplinkybėmis negali veikti *ultra vires*, t. y., viršydamos savo įgaliojimus. Valstybės institucijų ar pareigūnų veikimas *ultra vires* negali būti be išlygų tapatinamas su pačios valstybės veikimu. [...].“

7. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama ir – LVAT) praktika:

7.1. LVAT 2008-11-08 nutartyje administracinėje byloje Nr. 444-4/2008, be kita ko, nurodyta:

„Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo jurisprudencijoje ne kartą yra akcentavęs būtinybę viešojo administravimo subjektams laikytis įstatymų viršenybės principo, nurodydamas, kad viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu, veikla vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją, pripažįstami neteisėtais (2006 m. liepos 25 d. sprendimas administracinėje byloje I⁻⁻⁻-2/2006; 2006 m. liepos 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I⁻⁻⁻-4/2006)“;

7.2. LVAT 2011-08-08 nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁻⁻⁻-2906/2011, be kita ko, nurodyta:

„[...] atsakovai neturėjo ir neturi prievolės atsakyti į šį prašymą, kadangi jame adresatu buvo nurodytas tik Lietuvos Respublikos kultūros ministras, o kitoms institucijoms jis buvo siunčiamas tik žiniai“;

7.3. LVAT 2018-02-26 nutartyje administracinėje byloje Nr. P-5-50-502/2018 nurodyta:

„Viešojoje teisėje veikiančys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, o plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas. Tokios institucijos, vykdydamos įstatymais joms priskirtą veiklą, privalo veikti tik taip, kaip numato teisės aktai, priešingu atveju būtų pažeistas viešojo administravimo subjektui taikytinas bendrojo draudimo principas – veikti taip, kaip nėra leidžiama. [...].“

Tyrimo išvados

8. Pareiškėja Skundu kreipėsi į Seimo kontrolierių įstaigą dėl Savivaldybės administracijos atsakingų pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus jos 2022-04-29 kreipimąsi, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), neteikiant atsakymo į jos 2022-04-19 kreipimąsi.

Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjų skundus dėl savivaldybių veiklos priskirta tirti Seimo kontrolierei Mildai Vainiutei, o skundus dėl valstybės institucijų veiklos – Seimo kontrolierei Erikai Leonaitei, tyrimą dėl Pareiškėjos Skunde nurodytų aplinkybių atliko ir tyrimo išvadas dėl jų teikia Seimo kontrolierė Erika Leonaitė ir Seimo kontrolierė Milda Vainiutė.

Dėl Pareiškėjos Skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierė kreipėsi į Savivaldybės administraciją, Prezidento kanceliariją ir Vyriausybės kanceliariją, prašydama pateikti paaiškinimus.

Dėl Savivaldybės administracijos veiksmų

9. Iš Seimo kontrolierei Savivaldybės administracijos pateiktos informacijos nustatyta, kad į Pareiškėjos 2022-04-29 kreipimąsi „Dėl VRP išmokos“ Savivaldybės administracija atsakė 2022-05-27 raštu Nr. (3.9) 18-2443.

Pažymėtina, kad 2022-04-29 kreipimesi „Dėl VRP išmokos“ Pareiškėja prašė: „[...] nurodyti, kurie teisės aktai (įstatymai, nutarimai, įsakymai ir t. t.) reglamentuoja 1 VRP išmoką;

1. asmenims, kuriems nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir šeimoms, kuriose yra tokių asmenų;

2. asmenims (šeimoms), sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, kuriems (šeimoms) atveju – vienam iš šeimos narių nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis ir šeimoje nėra darbingo amžiaus asmenų.“

Atkreiptinas dėmesys, kad atsakymai į asmenų prašymus yra teikiami pagal jų turinį. Įvertinus Savivaldybės administracijos 2022-05-27 atsakymo į šį Pareiškėjos kreipimąsi turinį, spręstina, kad Pareiškėjai buvo paaiškinta, kas yra VRP, nurodytas teisės aktas, kuriuo patvirtintas VRP dydis, taip pat teisės aktas, kurio pagrindu priimami sprendimai dėl asmenų atleidimo nuo socialinio būsto nuomos mokesčio.

Taigi, Savivaldybės administracija pateikė atsakymą pagal Pareiškėjos 2022-04-29 kreipimesi suformuluotą prašymą. Atkreipiame dėmesį, kad formuluojant nekonkrečius ar neaiškus prašymus kyla rizika, kad prašymas bus paliktas nenagrinėtas arba bus gauta ne ta informacija, kurią tikėtasi gauti.

Pareiškėjos 2022-04-19 kreipimasis „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės tarybos sprendimo „Dėl Ukmergės rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos mokesčio dydžio apskaičiavimo, surinkimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau vadinama ir – 2022-04-19 Kreipimasis), kuriame iš esmės ir keliamas klausimas dėl Ukmergės rajono savivaldybės 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. 7-212 patvirtintame Ukmergės rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos mokesčio dydžio apskaičiavimo, surinkimo ir panaudojimo tvarkos apraše (toliau vadinama ir – Aprašas) (7 punktą) nustatytos 1 VRP pajamų, tenkančių vienam asmeniui (šeimos atveju – vienam šeimos nariui) per mėnesį, ribos neatitikties Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo (toliau vadinama ir – Įstatymas) 21 str. 2 d. nuostatai (1,5 VRP ribai), adresuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, ne Savivaldybės administracijai, ir, kaip paaiškinimuose nurodo Savivaldybės administracija, nei šio kreipimosi, nei panašaus pobūdžio prašymų ji net nėra gavusi.

Iš Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nenustačius duomenų, paneigiančių Savivaldybės administracijos pateiktą informaciją, Seimo kontrolierė neturi pagrindo abejoti jos teisingumu.

Dėl Aprašo atitikties Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymui vertinimo

10. Pažymėtina, kad Aprašas yra patvirtintas Savivaldybės tarybos sprendimu. Seimo kontrolieriaus kompetencijai nepriskirta nagrinėti savivaldybių tarybų veiklos.

Vyriausybės atstovas yra Vyriausybės skiriamas valstybės pareigūnas, atliekantis savivaldybių veiklos administracinę priežiūrą, tai yra prižiūrintis, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų. Vyriausybės atstovui, be kita ko, yra pavesta tikrinti, ar savivaldybės administravimo subjektų teisės aktai neprieštarauja įstatymams. Pažymėtina, kad Vyriausybės atstovas, nustatęs, kad savivaldybės administravimo subjekto teisės aktas galimai prieštarauja įstatymui, apie galimus pažeidimus praneša valstybės institucijai, įgaliotai vykdyti įstatymo įgyvendinimo kontrolę ir priežiūrą.

Iš tyrimo medžiagos nenustatyta, kad Pareiškėja būtų kreipusis į Vyriausybės atstovą dėl Apraše nustatytos atleidimo nuo socialinio būsto mokesčio tvarkos atitikties Įstatymui. Pareiškėjos 2022-04-19 Kreipimasis šiuo klausimu adresuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, o išsiųstas Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai.

Be to, Savivaldybės administracija, teikdama Seimo kontrolieriui paaiškinimus, informavo, kad, vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, savivaldybei sudaryta galimybė rinktis, kurią nuomos mokesčio lengvatą taikyti – sumažinimą arba atleidimą. Pasirinkus nuomos mokesčio dydžio sumažinimą, kuris yra taikomas esant 1,5 VRP, atskiroms asmenų grupėms buvo sudaryta galimybė taikyti didesnę lengvatą – atleidimą nuo nuomos mokesčio. Šiuo atveju vertinamų pajamų, tenkančių vienam asmeniui (šeimoms atveju – vienam šeimos nariui) per mėnesį, riba buvo nustatyta 1 VRP.

Dėl Prezidento kanceliarijos veiksmų vertinimo

11. Pagal nustatytą teisinį reguliavimą, prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu prašymas ar skundas viešojo administravimo subjektui pateiktas ne pagal kompetenciją. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracines procedūras sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui.

Iš tyrimo medžiagos galima spręsti, kad Pareiškėjos 2022-04-19 Kreipimasis nebuvo adresuotas Prezidento kanceliarijai, jis jai tik buvo persiųstas 2022-04-29 elektroniniu laišku. Pagal LVAT išaiškinimus, viešojo administravimo subjektas neturi prievolės atsakyti į prašymą, jeigu jame adresu nurodytas kitas viešojo administravimo subjektas, o jam šis prašymas buvo siunčiamas tik žiniai (šios pažymos 7.2 papunktis).

Sprendžiant iš Prezidento kanceliarijos pateiktos medžiagos turinio, Prezidento kanceliarija pateikė atsakymą į Pareiškėjos 2022-04-29 kreipimąsi 2022-05-20 raštu Nr. (1D-1410)-2D-1982. Šiame rašte Prezidento kanceliarija informavo, kad susipažino su Pareiškėjos 2022-04-29 Kreipimusi, adresuotu Lietuvos Respublikos Vyriausybei, taip pat paaiškino, kad Prezidento institucijai nėra suteikti įgaliojimai vertinti savivaldybių institucijų priimtų sprendimų teisėtumą ar pagrįstumą ar duoti nurodymus savivaldybės institucijoms jų kompetencijai priskirtais klausimais. Be to, Pareiškėja informuota apie galimybę skusti savivaldybės institucijų aktus ir veiksmus Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka.

Atkreiptinas dėmesys, kad, pagal suformuotą LVAT praktiką, valstybės institucijos veikia tik pagal joms priskirtas kompetencijas, jos negali veikti *ultra vires*, t. y. viršydamos savo įgaliojimus. Viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją, pripažįstami neteisėtais (šios pažymos 7.1, 7.3 papunkčiai).

Seimo kontrolieriaus nuomone, Prezidento kanceliarija nepažeidė teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kadangi Pareiškėjos 2022-04-19 Kreipimasis buvo adresuotas ne jai, buvo siunčiamas jai tik žiniai, 2022-04-19 Kreipimesi keliamų klausimų nagrinėjimas nebuvo priskirtas jos kompetencijai ir Pareiškėja buvo informuota apie susipažinimą su šiuo kreipimusi.

Dėl Vyriausybės kanceliarijos veiksmų vertinimo

12. Iš Skundo medžiagos turinio nustatyta, kad 2022-04-19 Kreipimasis buvo adresuotas Vyriausybei, tačiau nepateikta duomenų, patvirtinančių, kad Pareiškėja būtų siuntusi jį Vyriausybei.

Vyriausybės kanceliarija paaiškinimuose taip pat nurodo, kad 2022-04-19 Kreipimasis įstaigoje nebuvo gautas.

Iš Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nenustačius duomenų, paneigiančių Vyriausybės kanceliarijos poziciją, Seimo kontrolierė neturi pagrindo abejoti jos teisingumu.

13. Apibendrinus pirmiau pateiktas išvadas, kad Pareiškėjai buvo pateikti atsakymai (paaiškinimai) pagal jos prašymų turinį bei neįžvelgus teisės aktų reikalavimų pažeidimų, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Pareiškėjos Skundas atmetamas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:

14.1. X skundą dėl Savivaldybės administracijos atsakingų pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus jos 2022-04-29 kreipimąsi, atmesti;

14.2. X skundą dėl Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), neteikiant atsakymo į jos 2022-04-19 kreipimąsi, atmesti;

14.3. X skundą dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės pareigūnų veiksmų (neveikimo), neteikiant atsakymo į jos 2022-04-19 kreipimąsi, atmesti.

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė